

EWA KAMIŃSKA orcid.org/0000-0001-9873-2450

Instytut Psychologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków
Institute of Psychology, Jagiellonian University, Krakow
e-mail: ewa.kaminska@gmail.com

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji „*Radość uczenia się przez całe życie*” według Marii Montessori, Lublin, 25 października 2018 roku

25 października 2018 roku w Lublinie odbyła się Międzynarodowa Konferencja „*Radość uczenia się przez całe życie*” według Marii Montessori. Spotkanie dotyczyło innowacyjnej metody pracy z osobami starszymi, której głównym celem jest wsparcie procesu uczenia się seniorów.

Prelegentami byli propagatorzy geragogiki montessoriańskiej z Austrii, Wielkiej Brytanii i Polski. Konferencję rozpoczęła debata na temat obrazu starości i człowieka starego dawniej i obecnie, w której głos zabrali zaproszeni goście. Podkreślono znaczenie aktywności podejmowanych przez osoby będące na emeryturze, zwrócono szczególną uwagę na zaangażowanie w wolontariat, wymieniając płynące z tego korzyści dla zdrowia fizycznego i psychicznego, wyszczególniono rolę wolontariatu jako zadania sensotwórczego i nadającego wartość codziennym egzystencji. Wskazano na znaczenie nowych technologii w procesie uczenia się jako elementu wykorzystującego potencjał osób starszych, ale także jako czynnika różnicującego obecnych i przyszłych seniorów. Podjęto dyskusję nad słowem „stary”, wskazując jego stygmatyzujący charakter i pejoratywny wydźwięk. Jednocześnie zaproponowano sposoby oddziaływań w celu modyfikacji negatywnych skojarzeń poprzez prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji „do starości”, „o starości” i „w starości”.

Pierwszy wykład wygłosiła twórczyni metody „*«Radość uczenia się przez całe życie» według zasad Marii Montessori*”, Christine Mitterlechner – pedagog i specjalistka w zakresie edukacji dorosłych. Autorka przedstawiła założenia i podstawy teoretyczne opracowanej przez siebie

metody, podkreślając, że nie jest to prosta adaptacja elementów pedagogiki, lecz opracowanie na jej podstawie nowego materiału uwzględniającego potrzeby, możliwości i ograniczenia osób starszych (z różnym poziomem zaawansowania trudności poznawczych). Wyjaśniła strukturę fazy wolnego uczenia się, według której prowadzone są zajęcia dla seniorów. Zaprezentowała założenia techniki L3M (*life long learning*), wskazując korzyści, jakie niesie zarówno dla osoby starszej, jak i dla opiekuna. W technice tej wykorzystuje się materiały oddziałujące polisensorycznie, a oferta edukacyjna dobierana jest indywidualnie do potrzeb jednostki. Osoba starsza ma dowolność w wyborze zadania zgodnie z własnymi preferencjami i możliwościami, co zwiększa jej samodzielność i w konsekwencji odciąża opiekunów. Metoda L3M jest obecnie stosowana w Polsce, Australii, Wielkiej Brytanii oraz w Nevadzie (Stany Zjednoczone).

Dr Claire Royston z Cambridge, psychiatra specjalizująca się w leczeniu osób z otępieniem oraz dyrektor medyczna sieci domów opieki, przedstawiła sposób funkcjonowania palcówek opiekuńczych w Wielkiej Brytanii oraz opowiedziała o opracowanym przez siebie programie „Dementia Care Framework”. Program zaprojektowano na podstawie odpowiedzi osób starszych (bez zaburzeń poznawczych) na pytanie, co byłoby dla nich ważne, gdyby mieli demencję. Program uwzględnia również opiekunów osób starszych. W celu usprawnienia im pracy wykorzystano nowe technologie, dzięki którym powstał specjalny program regularnie zbierający i analizujący dane na temat opieki. Pozwala to na

stałe uzyskiwanie informacji zwrotnej o jakości świadczonych usług, a analiza danych pomaga wyznaczyć kierunki dalszych działań i zaplanować ewentualne zmiany. Doktor Royston wielokrotnie podkreślała, że kluczowym elementem jej koncepcji jest empatia, niezbędna do poszanowania godności człowieka starszego, niezależnie od rodzaju i głębokości deficytów poznawczych.

Teoretyczne ujęcie procesu starzenia się i starości z perspektywy andragogiki i gerontologii przedstawiła dr hab. Elżbieta Kowalska-Dubas, dokonując przeglądu sposobów postrzegania starości w filozofii i podejmując dyskusję nad zadaniami i celami geragogiki. Wskazała kierunki oddziaływań edukacyjnych, które mogą pomóc młodym ludziom przygotować się do ostatniego etapu dorosłości. Podkreśliła także konieczność edukowania seniorów w zakresie zmian, jakie zachodzą w organizmie człowieka w starszym wieku. Wskazała na ważność edukacji poprzez starość, czyli wartość wspólnego życia wielu pokoleń, wzajemnego uczenia się od siebie, ubogacania i rozwoju.

Rolę pedagogiki Montessori w rozwoju człowieka wyjaśniła dr Małgorzata Miksza. Zaprezentowała biografię Marii Montessori, ukazując źródła jej koncepcji edukacyjnej oraz uzasadniając jej zastosowanie w aspekcie osób dorosłych. Szczególnie podkreślone zostały aspekt holistycznego spojrzenia na człowieka oraz rola czasu w procesie edukacji. Doktor Miksza zaakcentowała również dynamikę rozwoju w różnych okresach życia, kładąc nacisk na fakt, iż rozwój zachodzi przez całe życie, zmieniając się natomiast jego obszary i dynamika.

O uczeniu się i edukacji seniorów zgodnie z zasadami geragogiki mówiła dr Sol Haring z Austrii. Podjęła zagadnienie momentu przejścia na emeryturę jako umownie przyjętego początku okresu starości oraz problemu bezczynności, który dotyka wówczas osoby starsze. Dokonała zestawienia sposobu interpretowania okresu emerytury w Polsce i Austrii. Podkreśliła, iż w Austrii czas po zakończeniu pracy zawodowej traktowany jest jako szansa na dalszy rozwój, a angażowanie się w aktywności odbywa się przy uwzględnieniu przez samych seniorów ich fizycznych i poznawczych ograni-

czeń. Rozważania podejmowała w odwołaniu do teorii *disengagement* oraz modelu selektywnej optymalizacji i kompensacji Paula Baltesa.

Zaprezentowano także polskie, lokalne i krajowe, inicjatywy na rzecz osób starszych – w tym między innymi: Ogólnopolską Kartę Seniora (wydawaną bezpłatnie i bezterminowo, uprawniającą do zniżek w wybranych usługach), „Głos Seniora” (ogólnopolski magazyn o tematyce senioralnej, redagowany przez osoby od wczesnej dorosłości do późnej starości), Senioralia (coroczne wydarzenie odbywające się w Krakowie, którego zadaniem jest integracja wielopokoleniowa oraz aktywizacja osób starszych), a także wiele kampanii, wydarzeń i stowarzyszeń działających na rzecz seniorów w celu oferowania osobom starszym możliwości podejmowania różnorodnych działań.

Gościem specjalnym konferencji była Wirginia Szmyt, znana jako DJ Wika. Podczas wystąpienia opowiedziała o swojej działalności społecznej, zaangażowaniu w sprawy seniorów oraz karierze muzycznej, dzięki której jest znana nie tylko w Polsce. Udział w konferencji zwieńczyła krótkim występem muzycznym. Podkreśliła, że swoją postawą i działaniami przełamuje stereotypy na temat osób starszych oraz udowadnia, iż w wieku senioralnym wciąż można być aktywnym, uczyć się nowych umiejętności i rozwijać swoje pasje.

Podczas konferencji zaprezentowano materiały wykorzystywane podczas zajęć z seniorami prowadzonymi w nurcie geragogiki montessoriańskiej. Istniała także możliwość konsultacji i zasięgnięcia porady ekspertów, którzy pracują z wykorzystaniem tych narzędzi na co dzień.

Konferencja był pierwszym w Polsce wydarzeniem, podczas którego podjęto zagadnienie radości uczenia się w dorosłości według zasad Montessori. Lublin jest jak dotąd jedynym ośrodkiem w kraju, w którym rozwija się tę innowacyjną metodę pracy z osobami starszymi zgodnie z modelem zaproponowanym przez Christine Mitterlechner. Warto dodać, iż w Nałęczowie powstało pierwsze w Polsce osiedle dla osób starszych, gdzie stosuje się opiekę w nurcie zasad radości uczenia się przez całe życie według Montessori.